
Brudd på heteronormen – de store perspektivene

ANMELDELSER

BERIT AUSTVEG

Pensjonert lege og styreleder i foreningen Sex og Politikk

Hanne Marie Johansen

Skeive linjer i norsk historie frå norrøn tid til i dag

247 s. Oslo: Samlaget, 2019. Pris NOK 389

ISBN 978-82-521-9481-4

Historielesing er spennende, ikke bare fordi den gir oss innsikt i hva som har skjedd, men også et perspektiv på hva som kunne gått annerledes. Det gjelder ikke minst historikken om hvordan medisinere, lovgivere, språkvitere, kulturhistorikere, religiøse ledere og andre har sett på sex som ikke har fulgt heteronormen.

Boken har nok «den opplyste allmennhet» som målgruppe, men bør også være av interesse for leger fordi seksualitet er så sentralt for helsen. Jeg tror den vil være særlig nyttig for leger som har et globalt eller internasjonalt perspektiv i

arbeidet sitt. I slikt arbeid kan vi møte syn som kan virke fremmed, men som har vært gjengs i vårt eget land i fjern eller nær fortid.

Denne boken gir et sveip over en lang tidsperiode og en rekke ulike perspektiver. Mens det i antikken i det minste hadde vært en ambivalent og stilltiende aksept for samkjønnet seksualitet, førte kristningen av Norge til en endring. Gulatingsloven var den første loven i Europa som forbød sex mellom menn. Fra 1687 kunne «Omgængelse som er imod Naturen, straffis med Baal og Brand». Dødsstraffen ble stående til 1842, og gjaldt både kvinner og menn. Det var likevel bare et fåtall som faktisk ble dømt, både på den tid og med senere tids mildere lover om homoseksuelle handlinger mellom menn. Også loven som ble opphevet i 1972, førte praktisk talt aldri til straff i saker der det ble gitt samtykke. Men den normative konsekvensen av lovene var stor, både for homofile menn og lesbiske kvinner. Ganske kort tid etter avkriminaliseringen ble det innført et særskilt diskrimineringsvern for homofile, og senere rett til ekteskap.

Legers syn på og håndtering av seksualitet som ikke følger heteronormen, er også omtalt. Boken forteller blant annet om hvordan fysiske behandlingsmåter, som hormonterapi, sterilisering, kastrering og til og med transplantasjon av kjønnskjertellev fra heterofile til homofile menn, har vært forsøkt. I tillegg har det har vært gitt en rekke psykiske «forklaringer» med dertil hørende behandling. Avpatologisering, først av homofili og nylig av transseksualisme, blir særlig spennende i historisk kontekst. Store endringer har kommet raskt.

Forfatteren fører et godt og lettlest språk, og gir et vell av informasjon. Det er noen små feilskjær i formell omtale av menneskerettigheter og en del ufullstendigheter i litteraturlisten. Men det er bagateller. Boken anbefales.

Publisert: 13. januar 2020. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0756
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 20. juni 2026.